

Het avontuur van Meeus de Crooc, stuurman van Lombardsijde (1403)

door R. DEGRYSE,

op 21 november 1960

MEEUS DE CROOC, stuurman van Lombardsijde, dat tegenover Nieuwpoort aan de IJzermonding lag, vertelt ons zijn avontuur in een smeekschrift, welke, in het Nederlands opgesteld, bewaard gebleven is. Hetgeen hij beleefde doet vaag denken aan wat op het bekende Ursulaschrijn in het Sint-Jans-Gasthuis te Brugge te zien is : vrouwen op een schip, vrouwen op reis, vrouwen gekaapt.

De legendarische reis van Sinte Ursula van Bretanje naar de monding van de Rijn en van daar, eveneens per schip, naar Keulen en Bazel om over de Alpen Rome te bereiken, was de klassieke reisroute in de middeleeuwen. Ursula werd evenwel op de terugreis met de elfduizend maagden, die haar vergezelden, te Keulen door de Hunnen gedood.

Meeus de Crooc, de stuurman-zeerover uit Lombardsijde, die omtrent de maand augustus 1403 uitgezeild was « huter havene vander Nieupoort met eenen scepe, omme sijn brood te winnene ende omme harinc te vanghen » had wel is waar niet met zulk een grote groep bedevaartgangsters te doen. Bij zijn vertrek uit de IJzerhaven ontmoette hij — volgens zijn eigen beweringen, die we maar niet zo klakkeloos mogen aanvaarden — twee andere vissersboten, waarvan de zee-lui zopas de hand gelegd hadden op een « cogghescip ». Meeus de Crooc, geïntrigeerd, vroeg aan deze vissers, die vrienden uit Nieuwpoort en Lombardsijde waren, « wat lieden dat zij ghevanghen hadde ». Het

laconieke antwoord luidde : « het sijn Inghelsche joncvrouwen ». Met deze woorden zouden de beide andere vissersboten Meeus de Crooc verlaten hebben, evenwel niet zonder het buitgemaakte koggeschip met al de personen aan boord aan zijn lot over te laten. Wat stond er nu Meeus de Crooc te doen ? Hij vertelt ons in zijn smeekbrief wat er verder gebeurde : « nietmin de vorseide suppliant bleef licghende an tvorseid cogghescip ende vraghede den vornoemde joncvrouwen wie dat sij waren ende wien dat sij toebehoorden ende sij verandwoerden ende seiden den conijnc van Ingheland ». Uit andere bronnen vernemen we, dat het gezelschap in kwestie bestond uit drie dames, Marie Stales, Katherine de Payle en Agnes Chamblen, die vergezeld waren van een kapelaan en een dienstknecht. De groep kwam van Keulen en was bij de overtocht naar Engeland door Vlaamse « corvers », d.i. visserszeerovers, overvallen en beroofd geworden, dit op een ogenblik, dat er vijandelijkheden tussen Engelsen en Vlamingen gerezen waren ⁽¹⁾.

Meeus de Crooc — volgens zijn smeekschrift — toonde zich grootmoedig. Aangezien de jonkvrouwen in het bezit van « vele beslotene lettren ende brieven » waren, « nam (hij) ouer in zijn vorseid scip de vorseide joncvrouwen ende alle dieghone, die met hemlieden daer waren, hemlieden niet mesdoende, ooc anesiende de edelhede ende de goeder-tierhede van hemlieden ende compassie up hemlieden hebbende ».

Onze Lombardsijdsche stuurman « keerde weder omme met sinen scepe van ziere reyse, die hi beghonnen had ende hi brochte de vorseide joncvrouwe » met de rest van het gezelschap « stappans in de havene van der Nieuupoort, midsgaders haren beslotene lettren ende brieven » en dit steeds « niet mesdoende noch negheen goed nemende ». Te Nieuwpoort leverde hij drie jonkvrouwen en hun gevolg aan de kapiteinbaljuw van de plaats uit en vertrok onmiddellijk « weder ter zeewaert omme sijn brood te winnene ».

(1) Engelse klacht : « Item, le premier jour daoust lan dessusdit (lan 1.400 et trois), Marie Stales, Katherine de Payle, Agnes Chamblen, Jehan Southem, chappellain, Jehan May, Filliane Massy et Henry Massy, ennemenetz de Couloigne furent prins en la mer vers Engleterre par Berthelmy de Croke, Jacob Rymare, Nicolas Coppin de Lombardie et Jehan Ingram de Nuefport et prinstrent deulx certains biens jusques a la somme de 96 lb. 16 s. 3 d. ». Deze klacht wordt gevolgd door nog een vijftal andere klachten nopens daden van zeeroverij gepleegd door Meeus de Crooc. L. GILLIODTS-VAN SEVEREN. *Le Cotton manuscript Galba B. I. Documents pour servir à l'histoire des relations entre l'Angleterre et la Flandre*. Brussel, 1896, blz. 477. Engelse klachten ten overstaan van de lieden van Nieuwpoort en Lombardsijde, nrs IIII tot IX. Ibidem blz. 487. Stuk van ± 1418. — R. DEGRYSE. De konvooeering van de Vlaamsche visschersboot in de 15e en de 16e eeuw, in *Bijdragen Gesch. der Nederl.*, dl II (1948), blz. 3.

De Nieuwpoortse kapitein-baljuw zou aanstonds bij de hertog gevraagd hebben wat er nu hem op zijn beurt te doen stond. Het antwoord van de vorst was van die aard, dat de genoemde officier het gezelschap in vrijheid stelde, « merkende dat neghene vrouwen of joncvrouwen sculdich sijn te stane te rentsoene ». Te Nieuwpoort zouden de dames en hun gevolg een hele tijd in het hotel van Olivier Snelle verbleven hebben, tot de hertog het bevel gaf hen te Grevelinge, nabij de Engelse enclave van Calais, over het water te zetten en hen aldus te bevrijden (2).

Vooraleer de definitieve loslating van het Engelse gezelschap plaats greep, hadden de dames evenwel — indien we Meeus de Crooc mogen geloven — diens terugkeer van de haringvangst benuttigd om hem te bedanken uit ganser harte : « so quamen de vorseide joncvrouwen ende alle die ghone, die met hemlieden waren, voor mijn here den capetein bailliu ende voor schepenen van der Nieupoort vorseid haers dancs haers willen ende onbedwonghen van yemene ende elc zonderlinghe ende bedankenden hemlieden zonderlinghe zere ...ende scolden daer quite den vornoemden suppliant van allen pointen ende van allen sticken, dienende ende nopende te desen sticken van deser prise ». Het gezelschap beloofde « nemmermeer hieromme den vornoemden suppliant impechement jof beleg te doene in Ingheland, noch yewer, daer hi comme mochte. » Althans zo beweerde Meeus de Crooc, die om dit alles te staven, de getuigenis van het Nieuwpoorts magistraat inriep.

Toch zou de Lombardsijdse stuurman moeten ervaren wat dergelijke beloften inhielden. Wel is waar vaarde hij na 1406, toen de vrede tussen Engeland en de hertog van Bourgondië getekend geworden was, « te menegher stede in Ingheland dickent ende menichwaeruen » en dit

(2) Antwoord van de Vlamingen tijdens het onderzoek nopens de aangeklaagde zeeroverijen : « Clement de le Dique, de leage de 37 ans ou environ, eschevin et tresorier, demourant a Neufport, tesmoing jure et examine sur les I, IIe (complainte). ...Requis sur le IIIe, dist que en temps pieca passe, ne scet pas bien de certain en quelle annee ne sil estoit lors guerre ou non, deux ou trois damoysselles englesses, comme len disoit, et vn chappellain, en leur compagnie, furent prins sur mer et amenez prisonniers à Neufport par 4 coruers de Flandres, assauoir Berthelmi le Crooc, Jaques Raymaer, Nicolas Coppin de Lombardie et Jehan Inghelrauen de Neufport, et y demourerent certain temps en lostel de Olivier Snelle, mais selles eurent aucune perte ou dommage de leurs biens a ladite prise faite, ne comment elles furent deliurees, ne scet il qui parle. Et sen retourna ledit Jehan Inghelrauen arriere vers la mer jncontinent que les dis prisonniers furent amenez; et en ce meisme voyage fu mis a mort sur mer des Engles ensemble tous ceulx de sa compagnie excepte un qui fu sauue... ». Ibidem, blz. 490. De vragen I, II en III betreffen andere daden van zeeroverij.

« zonder impechement of belet », tot eindelijk omstreeks 1410 daartegen toch verzet kwam. Op zeker ogenblik — het moet volgens de « suppliant » omtrent Sint-Michielsdag (29 september) geweest zijn, zonder dat we evenwel het juiste jaar kennen — toen hij te Scarborough (Yorkshire) landde, « es commen een Jhoen de Meyere ende hi heift daer den vornoemden suppliant ghedaen letten ende vanghen hem ende sijn scip ». Onder welke voorwendsel deze arrestatie dan gebeurde ? Dat vertelt ons verder Meeus de Crooc in zijn smeekschrift, daar waar hij de beweringen van Jhoen de Meyere aanhaalt : « als doe dese vornoemde joncvrouwen gheuanghen waren, dat hi doe daer mede was met hemlieden ende dat hi doe scade hadde wel 100 ende 80 goudine noblen », elk van 72 schellingen. Het gevolg van deze arrestatie was evenwel, dat onze Lombardsijdse suppliant « niet varen mochte ter zee omme sijn brood te winnen », tenzij hij te Scarborough « caucion ende bortucht » van genoemde som deed tot bij zijn verschijning voor het gerecht aldaar. Volgens een andere bron gebeurde de beslaglegging op verzoek van jonkvrouw Marie Stales zelf ⁽³⁾.

Dit verklaart dan ook het smeekschrift van Meeus de Crooc gericht tot de hertog en herinnerend aan de beloften, die eertijds door de drie jonkvrouwen en hun gevolg voor baljuw en schepenen te Nieuwpoort afgelegd geworden waren. Meeus de Crooc vroeg dan ook, dat hij ont-

(3) Antwoord van de Vlamingen tijdens het onderzoek nopens de aangeklaagde feiten : « Jan Ghaelbaert, de leage de 51 ans ou environ, escheuin demourant a Neufport, tesmoing jure et examine sur les dictes complaintes et premiers sur I, II et IIIe, dist, par son serement, que riens nen scet. Requis sur le IIIIe, dist quil est bien recors que enuiron a 15 ans ou 16, autrement ne lui souuiet du temps, vne damoyselle appelle Marie Stales et deux autres dont lune auait a nom Katherine et lautre Agnes et auesques elles un chappellain, dont il scet le nom, et vn valetton de cuisine, comme il lui sembloit, furent amenez prisonniers a Neufport; lesquelz, comme len disoit, auoient este prins sur mer en un coggescip, et amenez en jcellui jusques a lentrete du port dudit lieu de Neufport, par Barthelmi le Crooc, Jaques Raymaer, Niclaeus Coppin de Lombardie et Jehan Inghelraue de Neufport. Auquel lieu de Neufport les dis prisonniers demourerent bonne piece en lostel de Oliuier Snelle. Et en la fin monseigneur de Bourgoingne a present, selon ce quil lui semble, les fist deliurer et furent de par lui conduiz jusques a Gravelinghes oultre leaue, et les aida a conduire meismes, lui qui parle, lors sergent dudit lieu de Neufport. Dist oultre quil a bien oy dire que ales prenre ilz orent partie de leurs biens, mais de combien ne scet. Et fu depuis pour celle cause ledit Barthelmi le Crooc, a la poursuite de ladite demoysselle Marie Stales, arreste en Engleterre, et conuint quil lui restituast sondit domage; ainsi que lui qui parle la oy dire et affirmer audit Barthelmi. Aussi lesdiz prisonniers menez jusques audit hauene de Neufport, ledit Jehan Inghelraue sen ra'a incontinent arriere vers la mer, et fu en celle meisme reyse mis a mort des Englois et tous ceulx de sa compagnie, jusques au nombre de bien 24 personnes ». Ibidem, blz. 490.

slagen zou worden van de betaling van de borgsom en « dat hi voordan vry ende paysivel mach varen ende keren mit sinen goede ende coopmanscepe int land van Ingheland... zonder omme toccoyson van desen sticke of van andre pointe ghevalen van voortyts bi faite van orloghen enich impechement jof arreest ghedaen te sine ».

De waarheid is, dat Meeus de Crooc, zoals zoveel andere Vlaamse « corvers » uit het begin van 15de eeuw, zeer dikwijls van de gelegenheid geprofiteerd had om aan zeeroverij te doen ⁽⁴⁾ en dit ten overstaan van de drie door hem naar Nieuwpoort opgeleide jonkvrouwen heel zeker ook moet gedaan hebben. Dit blijkt uit het gerechtelijk onderzoek, dat naderhand dienaangaande, omstreeks 1418, ingesteld werd.

De klaagbrief van Meeus de Crooc bevat ook nog de namen van enkele andere Vlaamse stuurman, die met hun vennoten op zee door de Engelsen aangevallen en gedood ofwel gevangen genomen en gerantsoeneerd geworden waren. Onder hen vinden we de Nieuwpoortse stuurman Jan Ingraven, die nadat hij samen met Meeus de Crooc het koggeschip met de drie jonkvrouwen tot voor de haven van Nieuwpoort gebracht had, terug uitgevaren was, om nooit meer terug te keren, vermits hij samen met al zijn vennoten, uitgenomen één, op zee door de Engelsen vermoord zou worden ⁽⁵⁾. Onder de andere vernoemde stuurman vinden we er twee uit Oostende en één uit Heist ⁽⁶⁾.

Ten slotte is de klaagbrief van Meeus de Crooc belangrijk wegens de vermelding van de soort haring, die de Lombardsijdse stuurman gewoon was te vangen, namelijk « vyvelo », zo genaamd naar de Engelse haven Filey, eertijds Fiveley (Yorkshire). Uit deze soort haring werd in die tijd voor het eerst op zee kaakharing in tonnen

(4) Dat Meeus de Crooc aan zeeroverij gedaan had, blijkt uit de Nieuwpoortse stadsrekening van 1404. « Dit hebben de voors. tressorieren ontfanghen . . . van den eersten cope van ghewinnen goede ende van andren goede dat niet vercocht es in de vors. assisen. Eerst van . . . Clais Coppin, Meeus de Crooc ende Jacob Reymare van dat zij vercocht hebben vachten, tin, wulle ende scepen dat sy lieden huter zee anghebrocht hebben, gewonnen, gheloopt 109 lb... Item, van Meeus de Crooc van vissche die hij vercochte dat hi up de zee ghewonnen adde, gheloopt 9 lb. 12 s. ». Nieuwpoort. Oud archier n° 3498. Stadsrek. van 1404. Ook te Brussel. Alg. Rijksarchief. Rekenkamer, n^r 36709, folio 9.

(5) Zie betreffende Jan Ingraven, stuurman van Nieuwpoort, ook noten 1, 2 en 3.

(6) Zie betreffende de Oostende stuurman Jan Willes en Jan Covend : G. G. DEPT. De oudste rekening van Oostende (1403-1404), in *Hand. v. h. Genootschap « Soc. d'Emulation » te Brugge*, dl LXXV (1932), blz. 189, 190, 192, 193, 204.

bereid (7). Meeus de Crooc zien we overigens in 1413 en 1414 te Nieuwpoort kaakharing aanvoeren, wat in overeenstemming met zijn klaagschrift is (8).

Smeekschrift van Meeus de Crooc, stuurman-visser van Lombardsijde, dagtekenend van 1403 of een der volgende jaren.

Rijsel. Archives départementales du Nord, B 1375/23576.

Voor hu waerde ende moghende here,

so toocht ende supplijert harde omoedelijke Meeus de Crooc, vischer ende stierman van Lombaerdye, dat int jaer 1400 ende drie in de oustmaend of daer ommetrent, de vorseide suppliant vour ter zee huter havene vander Nieupoort met eenen scepe, omme sijn brood te winnene ende omme harinc te vanghene, diemen heet vyuelo, also de vorseide suppliant jaerlix doet ende al noch pleghet te doene, ende hem commende ende zeylende in de zee, worde hi gheware ende sach twee andre scepen van Vlaendren, visschers ende stiermans, te wetene een Jhan Ingrauen van der Nieupoort ende een Clays Coppin van Lombaerdye vorseid, licghende bede te gader an een scip, dat men heet een cogghescip, ende de vorseide suppliant ooc commende an tvorseid cogghescip vraghende den vornoemde visschers wat lieden, dat zij gheuangen hadde, ende sij verandwoerden hem ende seiden het sijn Inghelsche joncvrouwen. Nietmin de vorseide Jhan Ingrauen ende Clays Coppins stiermans vorseid, hare wille hebbende van den vorseide cogghescepe eer de vorseide suppliant toequam, voeren wech noortwaerd ter zeewaert in, omme haerlieder reyse te doene ende haerlieder brood te winnene, also zij pleghen te doene, dewelke Jhan Ingrauen van der Nieupoort, stierman vorseid met 22 mannen wesende in sijn scip, waren doe alle doot gheslegghen uppe de zee van den Inghelschen, eer dat zij weder quamen van der zeluer reyse. Nietmin de vorseide suppliant bleef licghende an tvorseide cogghescip ende vraghende den vornoemde joncvrouwen wie dat sij waren ende wien dat sij toebehoorden, ende sij verantwoerden ende

(7) « que nuls du pays de Flandres ne feist herenc caque sur le mer de herens viveles ou herens fres ». Uit de rekening van Pierre de la Tanerie, ontvanger van het grafelijk domein te Biervliet van 1398. — R. DEGRYSE. Het begin van het haringkaken te Biervliet (\pm 1400). Op. cit., dl XCV, 1958, 1-2, blz. 73. De Middelnederlandse benaming van Filey was Viveloe.

(8) « De Meux le Croc de Lombardie de deux laest : 6 lb. » (1413).
« De Meux le Croc de Lombardie de 7 tonneaux : 35 s. » (1414).
Uit de rekeningen van Soehier van Belle, baljuw van Nieuwpoort en ontvanger aldaar van het nobelgeld of tolrecht op de aangevoerde kaakharing. *Brussel. Alg. rijksarchief. Rekenkamer*, nr. 14283.

seiden den conijnc van Ingheland, ouer dewelke vorseide joncvrouwen de vorseide suppliant doe vant vele beslotene lettren ende brieven ende dit merkende ende anesiende de vorseide suppliant, up al auentuere, jof de vornoemde beslotene brieuen ghepreiudicijert mochten hebben onsen gheduchten here, daer god die ziele of hebben moete, of sinen lande van Vlaendren, de vorseide suppliant nam ouer in zijn vorseid scip de vorseide joncvrouwen ende alle dieghone, die met hemlieden daer waren, hemlieden niet mesdoende ooc anesiende de edelhede ende de goedertierhede van hemlieden ende compassie up hemlieden hebende, keerde weder omme met sinen scepe van ziere reyse, die hi beghonnen hadde ende hi brochte de vorseide joncvrouwen ende alle die ghone, die met hemlieden daer waren, hemlieden niet mesdoende nog negheen goed nemende, stappans in de havene van der Nieupoort in de handen van mijn here den capetein ende bailliu van der Nieupoort, midsgaders haren beslotenen lettren ende brieuen. Ende de vornoemde suppliant hier naer die voer corts weder wech ter zeewaert, omme sijn brood te winnene, so vorseid es, ende hi liet de vornoemde joncvrouwen ende alle die ghone die met hemlieden daer waren, midsgaders hare beslotenen brieven, al in de handen van mijn here den capetein ende bailliu vorseid. Twelke vorseide stic in dien tiden mijn here de capetein ende bailliu vorseid overzende in ghescrijften onsen gheduchten here vorseid, van den welken vorseide sticke onse gheduchte here vorseid andwoerde sende mijn here den capetein ende bailliu van der Nieupoort vorseid, bi den welken de vorseide joncvrouwen ende alle dieghone, die met hemlieden daer waren, al gheteliuereert waren, merkende, dat neghene vrouwen of joncvrouwen sculdich sijn te stane te rentsoene. Ende hier naer de vorseide suppliant weder commende van siere reyse, so quamen de vorseide joncvrouwen ende alle die ghone, die met hemlieden waren voor mijn here den capetein bailliu ende voor scepenen van der Nieupoort vorseid, haers dancs haers willen ende onbedwonghen van yemene ende elc zonderlinghe, ende bedankenden hemlieden zonderlinghe zere van den vornoemden suppliant ende scolden daer quite den vornoemden suppliant van allen pointen ende van allen sticken, dienende ende nopende te desen sticken van deser prise, ende nemmermeer hieromme den vornoemden suppliant impechement jof beleg te doene in Ingheland noch yewer, daer hi commen mochte, twelke de vornoemde suppliant presenteerde wel ende suffisantelike noch 3 ware ⁽¹⁾ te doene met mijn here den

(1) Voor 3 « warven », d.i. 3 keren of driemaal.

capetein bailliu ende met der wet van der Nieupoort vorseid. Nietmin de vorseide suppliant, die heuet gheuaren ende ghevoert met sinen scepe, goede ende coopmanscepe, te menegher stede in Ingheland, dickent ende menichwaeruen, uppe de vrede, die ghemaect es tusschen onsen gheduchten here sinen lande van Vlaendren of een zide ende den conijnc van Ingheland sinen lande of ander zide, zonder impechement of belet te doen up den vornoemden suppliant, huteghesteken nu ommentrent Sinte Michielsdaghe laetst verleden, so quam de vorseide suppliant met sinen scepe ende goede in Ingheland in eene stede, die heet Scaerdenbuerch, ter welker vorseider stede te Scaerdenbuerch in Ingheland vorseid es commen een Jhoen de Meyere ende hi heift daer den vornoemden suppliant ghedaen letten ende vanghen hem ende sijn scip omme tocoysoen van deser prise ende sticken vorseid, zegghende ende den vorseiden suppliant uplegghende, als doe dese vornoemde joncvrouwen gheuanghen waren, dat hi doe daer mede was met hemlieden ende dat hi doe scade hadde wel 100 ende 80 goudine noblen, bi den welken vornoemden arreeste, dat de vornoemde suppliant niet varen mochte ter zee omme sijn brood te winnene, hie moeste daer te Scaerdenbuerch vorseid caucion ende bortucht doen van 100 ende 80 noblen, wederdaer in te commene tusschen hier ende medewinter naest commende, nochtanne dat de vorseide suppliant hem doe neghene scade dede noch ghedaen heift, van den welken sticken ende prise vorseid de vorseide joncvrouwen ende alle dieghene, die met hemlieden doe daer waren ende elc zonderlinghe, quite ghescolden hebben en quite scolden den vornoemden suppliant ter kennesse van mijn here den capetein bailliu ende scepenen van der Nieupoort so vorseid es. Voord ghemerct torloghe, dat doe was tusschen den lande van Vlaendren ende den Inghelschen, want Jhan Ingraven, visscher ende stierman van der Nieupoort, midsgaders 22 mannen met hem, waren doe alle doot gheslegghen uppe de zee van den Inghelschen in dese zelue reyse, so vorseit es, Item een jaer daer te voren Jhan Willes, visscher ende stierman van Oosthende, midsgaders 18 mannen met hem, waren ooc alle doot gheslegghen uppe de zee van den Inghelschen.

Item dat zelue jaer, doe Jhan Willes doot gheslegghen was, so vorseid es, een Jhan Covend, visscher ende stierman van Oosthende, midsgaders 12 mannen met hem, waren ghevanghen uppe de zee van den Inghelschen, ende ghestellet te rentsoene ende costede hemlieden wel tote 200 ende 60 goudine noblen ende al haerlieder goed verloren. Item noch in dese zelue tijt, een Joris van Cokelare, visscher ende stierman van Heys, midsgaders 12 of 16 mannen met hem, waren sam doot

gheslegghen van den Inghelschen ende de andre ghestellet te rentsoene. Waeromme de vorseide suppliant, hu waerde, omoedelike supplijert ende bid omme gode, ghemerct alle dese vornoemde punten ende faiten van orloghen voorschreven, ghevallen in dien tiden, doe dese vornoemde prise up de vorseide joncvrouwen ende uppe alle dieghone, die met hemlieden doe daer waren, ghedaen was, ooc ghemerct de faiten van orloghen ghedaen daervoren onlanx verleden van den Inghelschen, ende ooc ghemerct de quitesceldinghe, die zij daer of ende elc zonderlinghe ghegeven ende ghedaen hebben den vorseiden suppliant, so vorseid es. Ende ooc ghemerct de vrede, die ghemaect es tusschen onsen gheduchten here sinen lande van Vlaendren ende den Inghelschen, so vorseid es. Dat hu ghelieven wille den vornoemden suppliant hierinne te voorsiene van goeder remedie, waerbi dat de vornoemde suppliant hier of vry quite ende paisyuel wesen mach, ende dat hi gheslaect ende gheteliveereert mach zijn van deser bortucht vorseid. Ende dat hij voordan vry ende paisyvel mach varen ende keren met sinen goede ende coopmanscepe int land van Ingheland gheduerende de vorseide vrede, diere ghemaect es, so vorseid es, zonder omme toccoysoen van desen sticke of van andren pointe ghevallen van voortijts bi faite van orloghen, enich impechement jof arreest ghedaen te sine up den voornoemden suppliant. Ende ghelike, dat de Inghelschen vry paisyvel varen ende keren uppe de vorseide vrede binnen den lande van Vlaendren. Ende de vorseide suppliant zal gode voor hu bidden.

TERMEN

ziere reyse : zijn reis	brandschap of op losprijs gesteld
stappans : onmiddellijk	mogen worden
gheteliveereert : gedelivreerd, bevrijd,	yemene : iemand
in vrijheid gesteld	jof beleg te doenen : of beslag te
neghene : geen (dubbele ontkenning)	leggen op zijn goederen
sculdich sijn te stane te rentsoene :	huteghesteken : uitgezonderd
gerantsoeneerd mogen worden, ge-	letten : vangen
	medewinter : Kerstdag